

in brani, bi toraj knjižica res zaslužila 2. natisa in še večjega razširjenja. Rodoljub.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Dne 20. t. m. se je drž. zbor zopet zbral. Svet gleda hladno-krvno na nj. — Dne 18. t. m. se je prvokrat na Dunaju zbrala centralna komisija za vravnanje zemljišnega davka. Predsedoval je fin. minister Depretis, navzočih bilo je 29 udov. Fin. minister je izrekel, da je vladi edini namen najti pravo podlago, na kateri bi se zemljišni davek pravično dal razdeliti. Vprašanje pa je veliko, ali se bo taka podlaga našla? Pred vsem bi treba bilo takega državnega gospodarstva, ki bi porok bilo, da se bodo za naprej davki znižati dali. Dokler pa tega poročstva ni, in dokler vlada preboječe za večino v komisijonih skrbi, ostalo bo vse delo — fiškarno, t. j. gledalo se bo edino na to, da — državna blagajnica premalo ne dobi.

Svetli cesar se podaja skoro v Dalmacijo, da se sami prepričajo o stanju v deželi in po svojem vplivu popravijo škodo, katero je liberalna sistema tam kakor po drugod napravila. Tu sem spada zvršenje postave zastran deželne brambce. Liberalno „purgarsko“ ministerstvo (Giskra) je hotelo tudi v Dalmaciji po istem kopitu kakor po drugod deželno brambo osnovati, Bokelji so se pa vzdignili bili. Deželni predsednik, general pl. Rodič, je vse pripravil, da se utegne stvar pod vplivom cesarja z lepa poravnati.

Gornje-Avstrijsko. Odbor konservativnih volilcev gornje-avstr. velikega posestva je razglasil volilcem, da se naj volitve dne 30. jan. ne vdeležijo, ker je vlada edino le z ozirom na sklep drž. zbora dne 18. dec. p. l. 17 volilcev, užitnikov cerkvenih beneficij, z imenika zbrisala, preden je §. 9. dež. reda postavno preklican! Res čudno. V državnem zboru je minister Unger dokazoval, da se — po nanku najslavnejših juristov — omenjenim „lastnikom užitka“ volilna pravica vzeti ne more in ne sme, zdaj pa — gotovo v soglasju z vlado — dež. predsednik to pravico kar prekriza!

Kranjsko. Ustavaški nemčurji so zmagali tudi v obrtnijskem oddelku pri volitvi v trgovinsko zbornico — po pritiskovanju vladinih organov. „Slovenec“ pritrjuje našemu poslednjemu članku, da je te zgube posredno najbolj kriva nesloga, po ščuvanju „Naroda“ vpihana, ter še pristavlja, da se je po vednem zasramovanju duhovščine od „Narodove“ strani ljudstvo zbegalo ter v zaupanju do narodne duhovščine omajalo, kar škoduje neizmerno narodnej stranki, katero so pri volitvah najbolj narodni duhovniki podpirali. Nezaupanje v domačih krajih, javno zasramovanje od mladoslovenske strani je premnogim ves pogum vzelo, da pusté vse politično delovanje! Tako je ljudstvo brez voditeljev, ker liberal-

cem še manj kot duhovnikom zaupa in nasledek je — razdor v narodni stranki!

Ogersko. Deakova, vladna stranka je v popolnem razpadu. Stvar je ta-le: Letošnji primanjkljaj v drž. proračunu znaša — na papirju, v resnici pa vsakdo vidi, da ga bo več — 25 milij. Minister Ghyczy je predlagal v fin. odboru, da se naj 12 milij. založi iz (že dovoljenega) posojila, 13 mil. pa iz novih davkov in priklad, večina fin. odbora je pa predloge odbila, dasi je poštenu Ghyczy celó svojo glavo zastavil, da pridejo z dolgov, če se nja nasvéti sprejmó. Ena in druga stranka se bojite s povišanjem davka stopiti pred volilce ob bodočih volitvah, ker jim je poslanstvo ljubše kot — Ghyczyjeva glava in tako je ubogi minister od lastne stranke zapuščen in hoče še poslednjo skušnjo poskusiti v zbornici sami, ki pa utegne prav to storiti, kar je fin. odbor.

Iz druge strani si pa koplje vlada sama svoj grob z neopravičenim postopanjem proti nemagjarskim narodnostim. Vzela je ravno Slovakom tretjo in poslednjo narodno gimnazijo v Turec — sv. Martinu, in je tudi „Matico slovaško“ od tod v Pešto pod vladine oči vzela. — Kaj posebno se Magjari z vsem tem oplemenili ne bodo, ker utegnejo Slovaki svojo mladež na česke gimnazije pošiljati, kar je še boljše, ker bo to nekdanjo edinost jezika med Čehi in Slovaki še bolj pospeševalo.

Vnanje države. Iz Rima. Papež so razpisali za letos jubilej alj sveto leto, ki se vsakih 25 let povrača. Vsled tega so preklicani odpustki, ki so se kakor za „sveto leto“ dovolili ob priliki vatikanskega cerkvenega zbora. Da se odpustkov, za vse leto razpisanih, vdeležiš, se obiščejo skoz 15 dni, zaporedoma alj s prenehleji, cerkve, ktere bodo preč. škofi za vsako škofijo določili, ter se opravijo pri obhodih navadne molitve za odpustke in sv. sakrament pokore in rešnjega telesa prejme.

Rusko. Mikalo bode naše bralce zvedeti, kakošen da je na Ruskem denarni stan. Pred vsem naj povemo, da imajo na Ruskem sicer državni zbor, ustava alj konstitucije (Verfassung) pa nemajo, kar pač nesreča za Rusijo ni, kar spričuje najbolj jasno — Avstrija, ki ima ustav (da izvoljenci ljudstva postave delajo in državne stroške dovoljuje), vrh tega še neposrednih volitev in deželne zbere in okrajne, srenske zastope za vsakovrstne zadeve, za navrhek še na cente svobode, — pa vendar pri vsem tem do sreče in miru priti ne moremo, ampak se vdiramo če dalje bolj v splošnjo revšino in razbrzdanost. — Tacega ustava na Ruskem ni, ampak imajo le počeniš od 1. jan. 1810 za cesarja Aleksandra državni zbor, kteremu predsedá cesar sam, ne pa kaki liberalen dr. Rechbauer, če je pa cesar zadržan, ga nadomestuje vrhovni državni tajnik. V državnem zboru so: polnoletni veliki knezi cesarjeviči, vsi ministri in — od cesarja v posvèt poklicani zaupniki ljudstva. — Državnemu

zboru se je predložil državni proračun za leto 1875. Šteje se po rubljih, to je po srebrnem denarju, ki ima nad 1 gld. 50 kr. po našem denarju vrednosti. Državni dohodki znašajo 559 mil. in 300.000, stroški 552 mil. in 100.000 rubljev. Proti letu 1874 je za tekoče leto dohodkov, pa tudi v enaki meri stroškov več za 19 mil. in 500.000 rubljev. — Tako se že da gospodariti, in v vsem ogromnem cesarstvu utegne le prav malo kmetov in drugih biti, ki bi — gotovo le iz zanikarnosti — primorani bili prodati svoja posestva. — In pri nas?

Za poduk in kratek čas.

Iz Ptujja v Zagreb, jeseni 1874.

(Potna črtice.)

(Dalje.)

Pri Kotoribi je železen most prek Mure. Še nekoliko trenutkov in si v „Magyar orszagu“, in za mali četrt ure na prvi ogerski štaciji „Mura Keresztur“. — „Kereszt“ bo menda križ. V magjarsčini, ki je sedaj sicer precej v modi, vse mrholi slavjanskih besed, ktere so nekoliko drugače zasaknjene, pa vendar zvedencu na prvi hip svojo pravo slavjansko korenino pokažejo. Dva tihnika Magjar nikdar v eni slovki ne izgovarja, temuč glasnik vmes stavi, n. pr. slama = szalma, sraka = szarka, brat = barátom; tudi glasnike rad pači, n. pr. četrtek = csőrtötök, če se ne motim. *)

Od Pragerskega na južni železnici do Mura Keresztur gre železna cesta vedno naravnoč od zahoda proti vzhodu, samo pri Ptujju in med Veliko Nedeljo in Ormužem so zarad Drave mali ovinki; pri Mura Keresztur pa se ta črta proti Veliki Kaniži bolj na severno stran zasukne, in drži tako naprej v Budim-Pešt. — Pri Mura Keresztur bi bilo trebalo voz zapustiti, ker se tukaj odcepi železnica in gre na Zákány, in od tod v Zagreb; — pa morali bi bili tukaj na pustem kraju, kder druga ne vidiš kot nekoliko slabih koč, nad uro čakati; tedaj hajd vlaku nasproti — v Kanižo na obed. Moj potni tovariš je zadovoljen, ker še Kaniže nikdar vidil ni in je vendar vredno precej veliko židovsko gujezdo enkrat viditi, posebno ako nameriš ravno na tržni dan. Na velikauskem trgu je na stotine vozov razpostavljenih; vsakovrstni pridelki se tu do večera prodavajo in gnoja se nakopiči, da bi ga naš največi kmet imel

*) Naj bi se račilo kteremu naših jezikoslovocev preiskati magjarsčino, kar bi tudi v oziru na zgodovino izobraženja za Slavjane mikavno bilo. Videlo bi se, ktero stopinjo izobraženosti da so Magjari prišli v naše kraje pri Slovanih že našli. — Ker še „slame“ po imenu niso poznali, so se tudi žito sejati od Slavjanov učili. — Sicer so v novejšem času že več tujk izpaholi in nove besede akovali.

Pis.

(Kar g. pisatelj želi, je že, — ako se ne motimo — med drugimi g. Šulek v Zagrebu pred leti storil.)

Vredn.)

za vso zemljišče zadosti. Vso trgovino pa imajo židovi v rokah; tu jih je več, ki svoje premoženje na milijone računijo. Kakor znano, kupi židov vse, in škodo redkokrat trpi. Kakor v Galiciji, so tudi na Ogerskem skoro vsi stanovi od židov odvisni; z svojim ogromnim kapitalom je žid gospod vseh. On kupi žito pred žetvijo, vino pred trgatvijo; kmet in velikaš, pa tudi rokodelec in mestjan tekajo v denarni zadregi k židom, ki posojajo na vse poljske pridelke; da na mastne obresti žid ne pozabi, se ume samo po sebi. Bog nas varuj teh pijavic človeške družbe. Slovenci, glejte da se vam po malem ne prikradejo! Na mejah naše domovine so se že nekteri naselili; najrajši gredo v kraje, kder je revno ljudstvo večkrat v denarnih zadregah, postavim v Halozah.

Kaniža leži celó na ravnem. Spomladi, jeseni in ob deževju je v Kaniži tako blato, da ga komaj pregaziš; v prejšnjih časih so celó konji na ulici v blatu večasi obtičali. Po leti pa je prahú na peden; mesto je jako raztegnjeno, še bolj ko Zagreb; stanovnikov ima blizo 20.000. Proti vzhodu in severu ne vidiš ne gore ne hriba, vse je ravno; zemlja se tu pa tam valovom enako vzdiguje, in tako naduti svet se vleče dalje naprej proti Blatnemu jezeru. V Kaniži pelje ena železna proga v Budim-Pešt, druga ravno na sever v Sombotelj (Steinamanger), Šopron (Oedenburg) in na Dunaj. — Ob dveh popoldne sva po dragem obedu in še po dražji vožnji od postaje v mesto in nazaj, že drugoč na Kanižanskem kolodvoru, in zdajci gremo urno nazaj v Mura Keresztur, in od tod na levem bregu Mure blizo reke v Zákány. — Cela vožnja od Kaniže do Zákány trpi kake dobre pol ure. Nekoliko dalje naprej kot na polovici tega pota priteče Drava med celó nizkim obrežjem tiho in mirno ter sprejme Muro v svoje mokro krilo; brez vsega hrusa in šuma se združite in tožite mlo druga drugej pogubno neslogo, ktero ste gledale potovaje po slovenskih pokrajinah. — Pri stoku Drave in Mure je na hrvaški strani Legrad, od kterega pa nismo iz železnice nič vidili. Obrežje na Hrvaškem je tukaj prav nizko, na Ogerskem pa se vzdiguje, in tu smo vidili proti Zákány nekoliko k Dravi prislonjenih slabih vinogradov. Postaja Zákány leži tik Drave pod bregom, skoro tako, kakor v Ormužu; drugih bramov je malo viditi, čeravno se v Zákány železnica v 3 proge deli in je tedaj važna postaja. Ena proga drži naravnoč proti vzhodu v Kapošvar; druga gre bolj južno za Dravo v Bars — Petčuh — Osek; tretja čez Dravo proti jugu v Zagreb. — Preden Ogersko zapustimo, še nekoliko besed. — Vtis ogerskih pokrajin, kolikor jih potnik tukaj vidi, ni nič kaj prijazen, še manj pa ljudstvo; vendar bi se mogel zlasti Slovenec mnogo od Magjara učiti. Magjar ljubi svojo domovino in materni jezik nad vse. Za svoj „magyar orszag“ je on pripravljen vsak čas dati svoje življenje. Kdo ne občuduje žrtev, ktere je ta narod — dasi žalibog zapeljan